

УКЛАДЖАНА ЭМАНУЭЛЯ ЖЫЛІБЕРА Ў РАЗВІЦЦЁ ГРОДЗЕНШЧЫНЫ

УА “Гродзенскі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт”

Палякова С.В., 1 к., 12 гр., ЛФ

Кафедра рускай і беларускай моў

Навуковы кіраўнік – старшы выкладчык Варанец В.І.

Гродзеншчына – гэта край таямніц і сакрэтаў. Пражыўшы тут нават месяц, чалавек пачынае бачыць, колькі цікавага можа хавацца ў гэтых вузенькіх завулачках, у гэтых старадаўніх будынках, нават у парку. Але, напэўна, гэта ўсё не магло з’явіцца без нейкай задумкі, без цяжкай працы не толькі аднаго чалавека, але амаль ўсяго насельніцтва.

У XVIII стагоддзі Гародня стала буйным прамысловым і гандлёвым цэнтрам не толькі Рэчы Паспалітай, але і ўсёй Еўропы. У 1770-1780 гг. па ініцыятыве старасты Антонія Тызенгаўза ў Гародні былі заснаваны 15 мануфактур, тэатр, тэатральная школа, медыцынская школа, бібліятэка, музей і нават першы ў Рэчы Паспалітай і найбуйнейшы ў Еўропе батанічны сад. Для працы там Антоній Тызенгаўз запрасіў з Францыі таленавітага вучонага Эмануэля Жылібера.

Жылібер Жан Эмануэль у Францыі за свой кошт пасадзіў батанічны сад, шмат часу прысвяціў збіранню гербарыяў, але, не атрымаўшы грошаў ад гэтага занятку, абанкроціўся. На шчасце, у 1775 годзе Антоній Тызенгаўз запрасіў яго ў Гародню для заснавання тут медыцынскай школы. Жылібер кіраваў гэтай школай, заснаваў акушэрскую і ветэрынарную школы, клінічны шпіталь, анатамічны тэатр, батанічны сад, уладкаваў тут багатую навуковую бібліятэку. Жан Эмануэль выкладаў у школах медыцыну, хімію, батаніку і нават мінералогію. Напачатку (у 1775 годзе) у медыцынскай школе было толькі 12 вучняў. У 1778 годзе пры школе было створана аддзяленне на 10 вучняў “добрага паходжання і выдатных здольнасцей”, дзе рыхтавалі гарадскіх урачоў, і аддзяленне на 20 чалавек для “правінцыяльных лекараў і хірургаў”. З гэтага часу школа пачала называцца акадэміяй і навучаліся там пераважна дзеці рамеснікаў і сялян (шляхціцы лічылі медыцынскую справу нешляхетным заняткам).

Акрамя гэтай справы, Жылібер браў на сабе абавязак займацца доктарскай практыкай, напісаць падручнік, за кошт Тызенгаўза залажыць новы батанічны сад, які будзе прадстаўлены для навуковых галечаў школы, а таксама музей натуральнай гісторыі; вывучаць беларускую прыроду і пісаць аб выніках у мясцовай газеце, выкладаць у Гародзенскай акадэміі, якая павінна была адкрыцца ў гародзенскім маёнтку. У час працы Жылібера на тэрыторыі Рэчы Паспалітай, у Гародні, была адчынена каралеўская аптэка.

Трэба сказаць, што, нягледзячы на шматлікія абавязкі, Жылібер вельмі добра справіўся са сваім заданнем. Батанічны сад, які спачатку налічваў каля 500 раслін, у 1780-м годзе меў ужо за 2000 раслін. У 1781 годзе Жылібер разам са сваімі вучнямі стварыў факультэт медыцыны ў Галоўнай Літоўскай школе ў Вільне. Стаў намеснікам загадчыка кафедры натуральнай гісторыі і батанікі, выдаў два тамы “Флары Літвы”. У пачатку 1783 года ён пакінуў Вільню і выехаў у Варшаву, а потым у Францыю. У Ліёне працаваў эпідэміёлагам, потым займаўся навуковай дзейнасцю. За сваё жыццё Жылібер апублікаваў каля 160 прац па эпідэміялогіі, заалогіі, батаніцы.

Сёння на месцы батанічнага сада знаходзіцца парк. Ён носіць імя вучонага, які стварыў першую на тэрыторыі Беларусі ўстанову вышэйшай адукацыі – Медыцынскую Акадэмію.

Батанічны сад – толькі кропля ў моры гісторыі Гародні. А колькі цікавага і загадкавага есць яшчэ тут, у сэрцы Еўропы, у Беларусі.

Спіс літаратуры:

1. Биографическая справка Антоний Тизенгауз / Антоний Тизенгаузен / Гродненский староста. Видный гродненский меценат. http://www.grodno.by/grodno/history/biblio/antoni_tyzenhaus.html
2. Биографическая справка Профессор Жан Эммануэль Жилибер. http://www.grodno.by/grodno/history/biblio/j_emmanuel_gilibert.html
3. История образования на Гродненщине. <http://www.grsu.by/ru/university/history/education-grodno-region/>
4. Жылібер (Gilibert) http://spadchyna.net/index.php?option=com_content&view=article&id=800:-gilibert-&catid=36:2009-10-27-12-02-55&Itemid=467

ПОРАЗАЎСКАЕ ГАНЧАРСТВА

УА “Гродзенскі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт”

Шыманчук Ю.А., 1 к., 26 гр., ЛФ

Кафедра рускай і беларускай моў

Навуковы кіраўнік – старшы выкладчык Варанец В.І.

І ў дарэвалюцыйнай літаратуры, і ў працах савецкіх даследчыкаў ганчарны промысел у Поразаве згадваецца параўнальна рэдка. Магчыма, на гэта паўплывала слава такога буйнога і шырока вядомага ганчарнага цэнтру, як суседнія Пружаны, у “цяні” якога і знаходзілася Поразава. Аднак варта адзначыць, што мясцовыя ганчары наўрад ці ў чым саступалі сваім вядомым суседзям. У 70-80 гг. XIX ст. у Поразаве налічвалася каля 100 майстроў. У дарэвалюцыйны час колькасць іх, як і ўсюды, значна зменшылася, затым зноў прыкметна ўзрасла.